

RODZINA (68) *sb f*

o oraz a jasne.

sg *N* rodzina (9). ◇ *G* rodziny (32). ◇ *D* rodzinie (2). ◇ *A* rodzinę (5). ◇ *I* rodziną (6). ◇ *L* rodzinie (1). ◇ *pl N* rodziny (1). ◇ *G* rodzin (7). ◇ *A* rodziny (1). ◇ *L* rodzinach (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Osoby blisko ze sobą spokrewnione; krewni; cognatio BartBydg, Vulg, PolAnt, Cn; cognati Vulg; familia PolAnt; gentilitas, propinquitas Cn (33)* : Wten czas ftála teże tamo [pod krzyżem] rodzina zmatuchną iego [Jezusa]/ wielmi cięfłko żaluiątz plakali tego. *OpecŻyw* 133v; *BartBydg* 29b; *BielKom* A4v, G3v; *Leop Ier* 3/14; *BielKron* 161v; *PaprPan* Ff3v; Iuż teraz mátki/ y miłéy rodziny/ Iuż zápamiętay oyczyftéy kráiny *KochPs* 68; pokój lubię: ten [...] Zelázá ziemię rzniaćé ná chléb poleruie: [...] Y kmiotek fie w nim kocha/ gdy żonkę z rodziną Wieżie z tárgu *GośtCast* 9; *KlonFlis* D3v, D4v.

rodzina czyja [w tym: pron poss (13), G sb i pron (5)] (18): *OpecŻyw* 63v, 147v; *PatKaz II* 86; A mowił im Iezus: Iż nie ieft Prorok bes wćićiwości/ chybá w oyczyźnie fwoiey/ y wdomu fwoim/ y miedzy rodziną fwoią. *Leop Mar* 6/4, *Gen* 46/8, *Num* 27/4; *BibRadz Gen* 12/1, 24/41; [*Łokietek prosił Wincentego*] áby pámiętáiąc ná gniazdo fwoie w ktorým fie wylągł y wychował/ fmiłował fie nád fwoią oyczyzną/ gdzie ieft iefzće więcey rodziny iego niżli on íam *BielKron* 372; Potym pośłał po rodzinę żony fwey rzekł im: [...] *HistRzym* 56; *BudBib Gen* 32/9, *Num* 10/30; chudzinek belo wiele rodzeni yego/ ktore miał znedze podniefc vola *PaprUp* G3v; *WujNT Act* 7/3, 14; Mużę fię ia tám przymknąć á rozgádác z nimi/ A zwłázczá fwą rodziną z íioftrámi fwoimi *ZbylPrzyg* A2v, A2v, B2v.

W połączeniach szeregowych (2): Gdzie mie chcecie powięftz/ domutz niemám anij rodziny/ anij fyna/ anij ktorégo przyiáciela/ bom wfłytko dobreé ftracila dzifiefłé⁸⁰ dnia. *OpecŻyw* 157v; *RejWiz* 104v.

Szereg: »przyjaciele, (i) rodzina« [*szyk 1:1*] (2): O będącz porużzona vyefyfelem obyauyla przyaczyelom y rodzyny fwey poczyechą fwoyą *PatKaz II* 86; Siedzifz ty zámknąwfzy fie/ iż nie widzifz fwiátá/ A mył przedfię od dułze po powietrzu lata. Widzifz Słońce y Miefiąc/ niebo/ wfzytki gwiazdy/ Iákoćby tuż nád głową práwie ftály zówzdy. [...] Widzifz wfzytkę rodzinę/ wfzytki przyjacioly. *RejWiz* 120v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

Przen (1) : Dwa brácia z íioftrą wdrogę fię wybráli/ Z Litwy Niemen/ Bug z Wołyniá zuchwály/ Y Narew byftra/ iáko íioftrá ftárfza/ Przyfłzá z Podláfza. Wziąwfzy przymierze/ bez gniewu y trwogi/ Zážyła fobie przyiácielfkiewy drogi/ W máłym orszaku/ co więc nie nowiná/ Zgodna rodziná. *KlonFlis* G4.

a. [Rodzice:

Wyrażenie: »pierwa rodzina« = *Adam i Ewa*: A thako, yssbichom od grzechv lakomstwa pierwey rodziny byly wybawieny y odkvpieny, potrzebyssna byla, aby Iesuchrist czierpiał *SprChęd* 5, 3.]

2. *Ród; pokolenie; familia, generatio Vulg, PolAnt; cognatio Vulg; nativitas PolAnt (31)* : Ryś z lífzką niegdy fie gadał/ Sláchectwem fie iey przekłádał: Iákom ia cudney rodziny/ Vkázuia me pftročiny. *BierEz* I2v; Wyftroy fie ty iáko chcefz/ ále iefłis świniá/ Nie ozdobi cie ízátá íście ni rodziná. *RejWiz* 100v; *Leop Ios* 7/14; *PaprPan* Xv; (*did*) STARY FRANT [*tj. Czart*] (–) [...] Gdzie obaczę płód męfki grzeczny miedzy nimi [*Żydami*]/ Ten zábiię/ lub fkrzywię/ z ták miłéy rodziny. Y iuż w dżiádách w

prądziądách mi fie szącowało/ By ná złość/ ná tym iednym [tj. *Józefie*]/ tak fie nie nádáló. *GosłCast* 15.

rodzina czyja [w tym: *pron poss* (11), *G sb i pron* (11)] (22): Gdy Anacharfowi ieden przymowił iż był z krainy ludu grubego, [...] tak na to odpowiedział. Prawda iest iż mnie lekkość czyni moia kraina gdzie fie rodził, ale ty krainie y rodzinie fwey lekkość czynisz. *BielŻyw* 23; wroc fie do ziemie oycow twoich/ y do rodziny twoiey/ á będę stobą *Leop Gen* 31/3; Z fynow BENIAMIN po narodziech/ fámiliach/ y domach rodziny fwoiey/ náliczono każdego fwym imieniem od dwudzieftu lat y wyffey/ [...] trzydzieści y pięć tyfięcy/ y czterzy ftá. *Leop Num* 1/36, *Lev* 25/10, *Num* 1/30, 26/47, 1.*Par* 5/24; *BielKron* 95; po śmierci mężá twego/ żeś opuściłá oycá twego y mátkę twoię y ziemię rodziny twey/ y poźláś do ludu/ ktoregoś nie znála wczorá (y) onegdy. Nágradzci Iehowo vczynek twoy *BudBib Ruth* 2/11; V Chewronczykow Iedviah przednieyfy/ v Chewronczykow v rodziny fwey wedle oycow. *BudBib* 1.*Par* 26/31; [*SprChęd* 7; *WujBib Num* 1/40 (*Linde*)]. Cf *Wyrażenia przyimkowe*.

[*W połączeniu szeregowym*: y národziło fie Narodow y pokolenia/ y ludzi/ y rodzin tak wiele że im liczby niemálf. *Leop* 4.*Esd*r 3/7 (*Linde*).]

Wyrażenia: »rodzina dawna« = *przodkowie* (1): Męftwo y obyczáie y wftytki cne fpráwy/ Y Wacław dziś w młodości ná tym fwoy wiek tráwi/ Nie wyda oycá w fpráwach y rodziny dawney. *PapPan* H3.

»szeroka rodzina« (1): DAlekoć tym to tzáfem ten zacny Dom fłynie/ Práwie fie krzewiąc dobrze w fzerokiey rodzińie *WierKróc* Av.

Szeregi: »dom a rodzina« (1): Ale poydziefz do domu oycá mego/ á do rodziny moiey [*ad domum patris mei ... et ad familiam meam*]/ á weźmiesz z támtąd żonę fynowi moiemu. *BibRadz Gen* 24/38.

»plemię albo rodzina« (1): nie było fták wiele plemion (álbo rodzin) wpokoleniu Szymehonowym iáko w Iehudzinym. *BudBib* I 221c *marg*.

Wyrażenia przyimkowe: »według (a. podług) rodzin [czyich]« = *iuxta a. per cognationes Vulg* (7): A fynowie Efráimowi według rodzin fwoich/ ci byli: [...] *Leop Num* 26/35; Y te fą mieffkánia ich po wfíach/ y kráinách/ fynow/ mowię/ Aaronowych podług rodzin Káathithow: bo im byli lofem przypádlí. *Leop* 1.*Par* 6/54, *Ios* 19/1, 8, 16, 17, 24.

»po rodzinach [czyich]« = *per cognationes Vulg* (4): The fą tedy imioná kxiążąth Ezau po rodzinach/ y po miefcách y przezwiłkách ich: [...] *Leop Gen* 36/40, *Num* 26/44, *Ios* 19/23.

~ *Szereg*: »po rodzinach a familijach« (1): A przyftąpiće poránu wfíyftcy według pokolenia wáfłych/ á ná kthore kolwiek pokolenie los pádnie/ przyftąpi po rodzinách (á fámiliách) fwoich *Leop Ios* 7/24. ~

»przez rodziny [czyje]« = *per cognationes Vulg* (1): Trzeci los padł ná fyny Zábulonowe przez rodziny ich *Leop Ios* 19/10.

3. Miejsce urodzenia, strony rodzinne (2) : [*Secundus wygnany przez matkę*] poźedł w cudze ftrony, á tamże mieffkał aże dorofł. Potim fie lepak po kilkunałcie lath do rodziny wrocil *BielŻyw* 132; Siedzyał pátrząc ná miáfto gdzie fie był vrodził/ By pożegnał rodzinę ná to z myflą godził. *RejWiz* 132.

4. Współmieszkańcy (1) : Kryftus będąc w niewinności/ [...] dobrowolnie śmierć podftąpił/ [...] Wiśiał w mękách trzy godziny/ pośmiech ćirpiał od rodziny *ArtKanc* E4.

5. *Jednostka w systematyce (1)* : Cognatio, rodzyna, rodzaj *BartBydg* 253.

Synonimy: 1., 2. *dom, plemię*; 3. *ojczyzna*.